

УДК 004.4:81'25:005.8

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2025-17.6>

## СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ІТ-ГАЛУЗІ: ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

**Лисиченко Олександр Богданович**

*аспірант кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови*

*Київського національного лінгвістичного університету*

*бул. Велика Васильківська 73, Київ, Україна*

*<https://orcid.org/0009-0005-6791-6667>*

У сфері інформаційних технологій та управління проєктами стрімкий розвиток зумовлює постійну появу нових термінів, більшість з яких походять з англійської мови. Це створює серйозні виклики для українських перекладачів, адже багато таких термінів не мають усталених українських відповідників. Відсутність уніфікації, неоднозначність перекладу та стилістична неузгодженість можуть призводити до нерозуміння в професійному середовищі. Актуальність дослідження зумовлена потребою у формуванні ефективних перекладацьких стратегій, які б поєднували точність термінології з доступністю для української аудиторії. У науковій літературі окреслено два ключові напрями перекладу ІТ-термінів: формально-лексичний та функціональний. Перший охоплює методи транслітерації, калькування, еквівалентного перекладу, описового перекладу, модуляції, граматичних трансформацій тощо. Другий ґрунтується на адаптації перекладу до потреб цільової аудиторії та жанру тексту. Для вузькоспеціалізованих документів прийнятним вважається використання запозичень або міжнародних аббревіатур без перекладу. Натомість у навчальних текстах доцільно застосовувати пояснення, розширення термінів або створення українських аналогів. Проблеми перекладу ІТ-термінів часто пов'язані з багатозначністю термінів, специфікою аббревіатур, а також відсутністю усталених відповідників. Дослідження показують, що зазвичай обирається між прямим запозиченням (з можливим поясненням), калькою або творенням українських відповідників, залежно від зрозумілості для читача. Особливу увагу слід приділяти послідовності перекладу в межах одного тексту, що забезпечує зрозумілість і довіру читача. Для досягнення такого рівня системності рекомендовано створювати глосарії, термінологічні бази та інші засоби уніфікації термінів. Функціональний аспект перекладу визначає, наскільки ефективно передано не лише зміст терміна, а й його вплив на цільову аудиторію. Тому вибір між запозиченням і перекладом має базуватись на комунікативній доцільності. Необхідно зважати на рівень підготовленості читача, контекст і мету тексту. Це дозволяє створити переклад, який є водночас точним і доступним.

Таким чином, переклад термінології проєктного менеджменту в ІТ-сфері становить не лише лінгвістичне, а й комунікативне завдання. Його успішне вирішення можливе за умов інтеграції лексико-граматичних стратегій із функціонально орієнтованим підходом, стандартизації термінів та розвитку відповідної інфраструктури підтримки перекладу.

**Ключові слова:** переклад термінології, інформаційні технології, проєктний менеджмент, лексико-граматичні трансформації, функціональна еквівалентність, стандартизація термінів.

**Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.** Сфера інформаційних технологій (ІТ) та управління проєктами характеризується насиченістю спеціалізованої термінології, значна частина якої походить з англійської мови. Швидкий розвиток ІТ та методологій проєктного менеджменту приводить до появи нових понять і відповідно нових термінів. Перекладачі, що працюють з українськими текстами цієї тематики, стикаються з проблемою пошуку відповідників до англомовних термінів, які часто не мають усталених еквівалентів в українській мові (Cherneha et al., 2024). Відсутність прямого термінологічного еквівалента або варіативність перекладу терміна може призводити

до неоднозначності та непослідовності у професійному спілкуванні. З одного боку, необхідно забезпечити точність передачі поняття; з іншого – переклад має бути зрозумілим цільовій аудиторії та вписуватися в мовні норми української науково-технічної мови (Cherneha et al., 2024).

Актуальність дослідження зумовлена потребою уніфікації української термінології в галузі проєктного менеджменту ІТ-сфери та вироблення оптимальних стратегій перекладу, що враховували б лексичні, граматичні та функціонально-стилістичні особливості таких термінів. Наразі спостерігається тенденція до запозичення англійських ІТ-термінів без перекладу, що підвищує міжнародну уніфікацію

понять, але може ускладнювати сприйняття тексту пересічними українськими користувачами. Водночас існують спроби творення власне українських відповідників або пояснювального перекладу, аби термін був прозорішим для читача. Баланс між точністю (термінологічною еквівалентністю) та доступністю для читача (функціональною еквівалентністю) є головним завданням перекладача при роботі з термінами проєктного менеджменту.

Таким чином, постає проблема визначення оптимальних стратегій перекладу термінів проєктного менеджменту у ІТ-контексті, яка включає як лексико-граматичні трансформації, так і врахування функції терміна у комунікативному аспекті. Це дослідження спрямоване на аналіз існуючих підходів і вироблення рекомендацій щодо перекладу такої термінології українською мовою.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематика перекладу спеціальної термінології останніми роками активно обговорюється в науковій літературі. Зокрема, дослідники відзначають, що переклад ІТ-термінів та пов'язаних з ними управлінських понять стикається з низкою викликів. За даними Д. Чернеги, О. Дзикович та О. Туришевої (2024), перекладачі стикаються з труднощами пошуку еквівалентів для нових термінів, багатозначністю окремих термінів, специфікою перекладу аббревіатур, а також необхідністю враховувати стилістичні особливості професійного жаргону (Cherneha et al., 2024). В їхньому дослідженні підкреслено, що динамічний розвиток технологій призводить до лавиноподібної появи нових термінологічних одиниць, для яких часто бракує усталених відповідників. Окрім того, терміни можуть мати різні значення залежно від контексту, а аббревіатури і акроніми створюють додаткові труднощі перекладу. Це особливо стосується скорочень на кшталт *PMI*, *WBS*, *KPI* тощо, які в англійській мові є загальнозрозумілими для фахівців, а українською потребують або розширення (розкриття аббревіатури), або створення еквівалентної аббревіатури.

У публікації Л. Чауке (2021), присвяченій перекладу технічних текстів з англійської на мову цонга, зазначено, що за відсутності готових відповідників у цільовій мові перекладач вдається до натуралізації терміна (фонетико-графічного освоєння запозичення), пояснення (описового перекладу) або залишення терміна в оригіналі. Незважаючи на те, що мова дослідження інша, висновки є універсальними: перекладач технічної термінології часто змушений обирати між прямим запозиченням

(що зберігає форму терміна) та адаптацією або поясненням (що забезпечує зрозумілість для читача). Крім того, Л. Чауке наголошує, що вибір стратегії має враховувати культурні та комунікативні фактори – перекладений текст повинен бути прийнятним для цільової аудиторії, вписаним у її культурно-мовні норми. Цим обґрунтовано доцільність стратегії доместикації для технічних текстів на мові, що не має розвинутої наукової терміносистеми: з огляду на брак наукових еквівалентів, доцільно перекладати терміни максимально зближено з нормами цільової мови. Це співзвучно з класичним підходом Л. Венуті (1994), який розрізняє доместикацію (адаптацію під читача) та форенізацію (збереження іноземних елементів) перекладу. У контексті українського перекладу ІТ-термінології, доместикація полягає, у використанні зрозумілого українського відповідника замість прямого запозичення, якщо такий відповідник існує або може бути створений.

Праця Н. Таценко і В. Орол (2021) присвячена особливостям перекладу сучасної ІТ-термінології з англійської на українську. Автори відзначають, що англійська ІТ-лексика активно інтернаціоналізується – інші мови часто запозичують ці терміни без змін, тож багато хто з них набувають статусу інтернаціоналізмів. Однак, переклад такої лексики стикається з вимогами точності і ясності: необхідно точно передати зміст терміна і водночас дотриматися традиції перекладу у певній мовній культурі. На основі аналізу корпусу англо-українських відповідників термінів, Н. Таценко і В. Орол дійшли висновку, що найчастотнішими методами перекладу ІТ-термінів є: еквівалентний або аналоговий переклад, транслітерація, а також калькування. Зокрема, якщо в українській мові вже існує загальноприйнятий еквівалент (наприклад, *архітектура* для *architecture* у контексті програмного забезпечення), він використовується. Якщо ж такого немає – часто вдаються до транскрипції/транслітерації (наприклад, *скрам-майстер* для *Scrum Master*) або калькування (дослівного перекладу складових, напр. *контрольна точка* для *milestone*). Також доволі поширені прийоми збереження оригінального написання (особливо для назв власних методологій чи систем – напр., *Kanban* як *Kanban*), модуляції (зміни ракурсу вислову) та граматичних перестановок. Ці спостереження підтверджують, що переклад ІТ-термінології вимагає поєднання різноманітних лексичних та граматичних трансформацій залежно від природи конкретного терміна.

Мона Бейкер (2018) у своїй класифікації стратегій перекладу також пропонує низку прийомів для відтворення безеквівалентної лексики. Серед них: переклад більш загальним словом, переклад нейтральним або менш експресивним словом, культурна заміна (використання аналогічного за функцією поняття цільової культури), запозичення (з поясненням), парафраза (описово або через пов'язані слова), опущення та ін. Дослідження практики перекладу студентами технічних текстів показало, що з восьми описаних Бейкер стратегій п'ять активно використовуються при перекладі термінів, причому вживання запозичених іншомовних слів (іноді з поясненням) виявилось найбільш частотним. Це узгоджується з загальною тенденцією: у технічному дискурсі позичені англійські терміни нерідко зберігаються, особливо якщо вони зрозумілі цільовій аудиторії, натомість при потребі зробити текст доступнішим використовують пояснювальні переклади або більш загальні еквіваленти.

Отже, аналіз літератури свідчить про існування широкого спектру стратегій перекладу термінології, які можна розділити умовно на дві групи: (1) лексико-граматичні прийоми, що стосуються форми і структури терміна (транскодування, калькування, морфологічна адаптація тощо), та (2) функціонально-орієнтовані прийоми, що враховують комунікативну функцію і прагматичний ефект терміна у тексті (вибір аналогів, пояснення, опущення нерелевантних деталей тощо). У наступних розділах статті розглянемо ці аспекти докладніше та проілюструємо їх прикладами з термінології проєктного менеджменту.

**Мета і завдання дослідження.** Метою даного дослідження є визначення оптимальних стратегій перекладу англійської термінології проєктного менеджменту в ІТ-сфері на українську мову з урахуванням лексико-граматичних особливостей термінів та їх функціональної ролі у професійному дискурсі. Для досягнення цієї мети передбачено розв'язати такі завдання:

1. Проаналізувати типові труднощі, що виникають при перекладі термінів проєктного менеджменту (лексичних, граматичних, семантичних).

2. Описати основні способи і прийоми перекладу термінів зазначеної галузі, представлені в науковій літературі та використовувані на практиці.

3. Дослідити приклади перекладу ключових термінів проєктного менеджменту в ІТ-контексті українською мовою, виявити переважаючі стратегії.

4. З'ясувати, як врахування функціонального аспекту (цільова аудиторія, призначення тексту) впливає на вибір того чи іншого способу перекладу терміна.

5. Сформулювати рекомендації щодо перекладу термінології проєктного менеджменту, зокрема щодо вибору між запозиченням і творенням власних відповідників, а також щодо забезпечення єдності та зрозумілості термінів у перекладі.

**Виклад основного матеріалу.** Терміни проєктного менеджменту в ІТ-галузі становлять значний інтерес з погляду мовної структури: багато з них є складними іменниками або словосполученнями (напр., *project scope statement* – *формулювання обсягу проєкту*, *change request* – *запит на зміни*). При перекладі таких одиниць на українську мову перекладачеві необхідно вирішити, як передати складники терміна та їхній взаємозв'язок. Часто виникає потреба у граматичних трансформаціях: зміна порядку слів, перехід з іменникової конструкції в дієслівну чи навпаки, додавання необхідних формальних слів тощо. Наприклад, англійський термін *issue log* (буквально «журнал проблем») перекладається як *журнал проблемних питань* або *реєстр проблем*, додано слово *питань* для ясності, хоч в англійському оригіналі його немає. Таким чином досягається більш зрозуміле для українського читача словосполучення, що відповідає нормам української мови.

До лексичних прийомів належить передусім вибір між перекладом та запозиченням. Якщо термін має український еквівалент, бажано використати його: *stakeholder* можна перекласти як *зацікавлена сторона*, *milestone* – як *контрольна точка*, *deliverable* – як *результат (проєкту)*. Використання зрозумілого українського слова підвищує ясність тексту і не потребує від читача знання англійської. Однак, не завжди вдається знайти влучний еквівалент. Деякі поняття проєктного менеджменту були запозичені в українську практику безпосередньо з англійської разом із методологіями. Наприклад, терміни гнучких методів: *Scrum*, *Kanban*, *Sprint*, *Backlog* – в українській ІТ-спільноті вживаються переважно без перекладу (через транслітерацію: *скрам*, *канбан*, *спринт*, *беклог*). В таких випадках застосовується стратегія транскодування (транслітерація або транскрипція), яка відповідає процедурі прямого запозичення за Ж.-П. Віней і Ж. Дарбельне. Це дозволяє зберегти форму терміна і забезпечує єдність із міжнародною термінологією. Недоліком є те, що нефахівцю значення таких слів може бути неочевидним.



Інший лексичний прийом – калькування, коли іншомовний термін перекладається дослівно шляхом поморфемного або послівного відтворення. У галузі управління проєктами багато термінів успішно калькуються: *risk management* – *управління ризиками*, *project charter* – *статут проєкту*, *critical path* – *критичний шлях*. Калькування добре працює, якщо компонентні елементи терміна зрозумілі і в такій самій комбінації передають зміст українською. При калькуванні важливо врахувати граматичні норми: іноді структура оригіналу змінюється. Так, *change management* калькують як *управління змінами* (замість буквального *зміна менеджменту*), що відповідає правилу прикметникового поширення іменника в українській через іменник у множині з прийменником. Отже, калька часто поєднується з граматичними перебудовами. Транслітерація vs. калька – це вибір між збереженням форми чужомовного слова і його перекладом українськими словами.

Дослідження Н. Таценко і В. Орол (2021) показало, що обидва ці способи належать до найпоширеніших при перекладі ІТ-термінології. Наприклад, термін *cloud computing* інколи лише записують як *хмарні обчислення* (калька), а інколи використовують англіцизм *хмарні комп'ютинг* (транслітерація). Останнє, втім, зустрічається рідко, адже для *computing* є слово *обчислення*. Перевага калькування – зрозумілість і відповідність українській термінотворчій традиції; недолік – калька може бути довшою чи менш зручною, ніж стисле англійське слово, або ж звучати неприродно. У таких випадках деякі перекладачі віддають перевагу запозиченню.

Окремо слід згадати про переклад аббревіатур і акронімів у термінології. Управління проєктами рясніє скороченнями: *PMI* (*Project Management Institute*), *PMBOK* (*Project Management Body of Knowledge*), *ERP* (*Enterprise Resource Planning*) тощо. Стратегія перекладу аббревіатури залежить від цільової аудиторії та частоти вживання терміна. Якщо скорочення загальновідоме фахівцям, його можна залишити без змін або дати в оригіналі при першій згадці з поясненням українською в дужках. Наприклад: «відповідно до стандарту PMI (*Project Management Institute* – Інститут управління проєктами)». Таким чином, і оригінальна аббревіатура збережена, і читач отримує розшифровку. Інколи в українській мові створюють власну аббревіатуру: *ІУП* для *PMI*, але такі штучні скорочення приживаються рідше, адже фахівці здебільшого орієнтуються на англійські скорочення. Тому домі-

нує підхід доносити значення через пояснення, але не вигадувати нових аббревіатур, щоби не порушувати професійну комунікацію. Це узгоджується з думкою, що терміни – носії міжнародної інформації, тож краще зберегти їхню уніфіковану форму, якщо це не заважає розумінню.

У випадку довгих складноскорочених слів або аббревіатур, що вимовляються як слова (*Waterfall*, *PRINCE2*), можливе комбінування прийомів: транслітерація + пояснення. Наприклад: «методологія *Waterfall* (водоспадна модель)» – тут і назва збережена, і український відповідник доданий. Подібні комбіновані стратегії часто найефективніші, адже поєднують точність і зрозумілість.

Ще один лексико-граматичний нюанс – рід та число запозичених термінів. Запозичуючи англійські іменники, українська повинна вписати їх у свою граматичну систему (визначити рід, навчитися відмінювати тощо). Термін *спринт* став чоловічого роду (як і більшість іншомовних неживих предметів), *беклог* – теж чоловічого. Слово *stakeholder* іноді передають як *стейкхолдер* (чол. рід), у множині *стейкхолдери*. Таким чином, відбувається морфологічна адаптація запозичення. З іншого боку, якщо є відповідник *зацікавлена сторона*, то вжиток останнього усуває питання роду. Але при цьому змінюється синтаксична конструкція речення: замість «*стейкхолдер відповідає за визначення вимог*» доведеться сказати «*представник зацікавленої сторони відповідає...*», що довше. Отже, перекладач балансує між лаконічністю оригіналу і нормативністю перекладу.

Модуляція як зміна ракурсу висловлення може проявлятися при перекладі термінів, якщо прямий переклад виглядає неприродно. Наприклад, англійський термін *timeboxing* – дослівно це *обмеження часу*, але в українській практиці Agile часто кажуть *таймбоксинг* (залишаючи іншомовну форму) або пояснюють як «*фіксація тривалості спринту*». Тут другу версію можна вважати модуляцією з описом функції. Інший приклад: *feasibility study* – буквально «*дослідження здійсненності*», що не цілком усталено українською. Практикують варіанти *техніко-економічне обґрунтування* (що є близьким за змістом поняттям, хоча не прямим перекладом) або *аналіз можливості реалізації*. Вибір залежить від того, який аспект терміна хочуть підкреслити – економічний (ТЕО) чи загальну оцінку здійсненності. Це показує, що іноді є кілька потенційних перекладів одного терміна, і перекладачеві треба обрати найвідповідніший контексту.

Таким чином, лексико-граматичні аспекти перекладу термінології включають цілу низку рішень: переклад чи запозичення, калька чи опис, адаптація граматичної форми, розширення або ущільнення структури. Вдале поєднання цих прийомів дозволяє досягти головного – точно і зрозуміло передати спеціальне поняття українською мовою. Однак, окрім суто мовної трансформації, перекладач має враховувати і функцію терміна у тексті та рівень обізнаності цільової аудиторії. Це вже площина функціональних аспектів, яку розглянемо далі.

Функціональний підхід до перекладу передбачає, що перекладач орієнтується не лише на мовні відповідності, а й на призначення перекладу: хто читач, з якою метою використовуватиметься текст, який ефект має справити термін на читача. У сфері проектного менеджменту терміни можуть зустрічатися в різних жанрах: офіційна документація (статут проекту, звіти), навчальні матеріали, наукові статті або інструкції для користувачів. Від жанру та аудиторії залежить, наскільки терміни потрібно пояснювати чи спрощувати.

Якщо текст розрахований на вузьких фахівців, цільовою функцією є точність та лаконічність. У таких випадках часто виправдано зберегти міжнародну термінологію (через транслітерацію або навіть латиницю). Фахівці з управління проектами, особливо у IT, зазвичай добре розуміють англійські терміни, оскільки література й стандарти (PMBOK, PRINCE2, Agile Manifesto) доступні переважно англійською. Для цієї аудиторії термін *sprint backlog* у перекладі може лишитися *беклог спринту* без жодних пояснень – функціонально це не погіршить розуміння, а збереже стислість. Аналогічно, аббревіатури PMI, WBS тощо можна не розшифровувати у кожному реченні. Функціональний аспект тут – економія зусиль читача-фахівця, який не потребує зайвих роз'яснень, натомість цінує автентичність термінології.

Натомість, якщо аудиторія – нефахівці або початківці, або текст має навчальну/довідкову мету, функція перекладу змінюється: на перше місце виходить зрозумілість. У цьому випадку доцільно застосувати стратегії, що розкривають значення термінів. Це може бути пояснювальний переклад (додавання родового поняття чи роз'яснення). Наприклад, при першій згадці терміна *stakeholder* в підручнику можна написати: *стейкхолдер (зацікавлена сторона – особа або організація, що має інтерес у проекті)*. Далі можна вживати просто *стейкхолдер* або *зацікавлена сторона* – читач уже обізнаний. Такий підхід поєднує іноземний термін та його функ-

ціональний еквівалент для аудиторії, створюючи динамічну еквівалентність за Нідою – коли важливо, щоб читач отримав такий самий обсяг розуміння, як і читач оригіналу.

Функціональний аспект тісно пов'язаний з поняттям еквівалентності. В теорії перекладу розрізняють формальну (або денотативну) еквівалентність – збереження змісту і структури оригіналу, та динамічну (функціональну) еквівалентність – досягнення рівноцінного впливу на читача. У перекладі термінології формальна еквівалентність означала б максимально буквальну передачу терміна (що іноді дорівнює запозиченню), тоді як функціональна може вимагати адаптації або заміни терміна на зрозумілий аналог. Наприклад, англійський термін *lessons learned* (у контексті управління проектами – звіт чи база знань з уроків, отриманих з досвіду) дослівно перекладати як *отримані уроки* – формально правильно, але стилістично для українського ділового тексту краще сказати *висновки з досвіду* або *уроки, винесені з проекту*. Хоча ніби відходить від форми оригіналу, такий переклад краще виконує функцію – чітко передає зміст поняття у прийнятній мовній формі для цільової аудиторії. Адже завдання перекладу, як зазначає Дж. Берн, – донести нову інформацію до нової аудиторії в доступній формі, а не дослівно відтворити текст оригіналу (Byrne, 2006).

Дотримання функціонального підходу особливо важливе, коли термін в оригіналі подано в контексті, де він виконує пояснювальну або інструктивну роль. Якщо, приміром, у посібнику для користувачів написано: *«The project manager updates the RAID log regularly.»* – тут *RAID log* є специфічним терміном (Register of Risks, Assumptions, Issues, Decisions). Для англійського читача, знайомого з термінологією PM, цього достатньо. Українському читачеві можна дати переклад: *«Керівник проекту регулярно оновлює журнал RAID (реєстр ризиків, припущень, проблем та рішень)»*. Це дещо розширений переклад: аббревіатура розкрита, додано рідковживане слово *реєстр* для ясності. Хоч текст стає довшим, зате виконує свою функцію навчання – читач тепер знає, що таке RAID-журнал. Якби перекладач просто транскрибував *«оновлює RAID-журнал»*, то непідготовлений читач міг би не зрозуміти суті. Тут ми поступилися лаконічністю заради функціональної цінності – зрозумілості та повноти інформації.

Інший аспект функціональності – стилістична доречність терміна у тексті. В межах одного документа важливо зберігати послідовність: якщо вирішено перекладати термін українським відповідником, слід використовувати його

скрізь, щоб читач поступово звик і не плутовався. Наприклад, обравши переклад *спринт* для *sprint*, не варто чергувати його з *ітерація* без нагальної потреби, хоча обидва слова можуть вживатися як відповідники в різних джерелах. Узгодженість – важлива функціональна риса технічного тексту, вона впливає на довіру читача. Одне з частих зауважень до перекладу спеціальних текстів – непослідовна термінологія, що може викликати нерозуміння. Тому перекладач повинен обрати стратегію і притримуватися її, а ще ліпше – спиратися на затверджені глосарії та стандарти.

Сучасна перекладацька практика пропонує інструменти для забезпечення функціональної якості термінології – термінологічні бази даних, пам'ять перекладів (ТМ) тощо. Якщо в компанії прийнято, приміром, що *workflow* – це *робочий процес*, то в усіх перекладах слід так і писати, не замінюючи на *потік робіт* чи *робочий потік*. Уніфікація термінів підвищує зрозумілість і знижує ймовірність помилок. Власне, дослідники наголошують на необхідності стандартизації ІТ-термінології українською мовою шляхом створення єдиних словників та баз даних. Д. Чернега та ін. (2024) акцентують, що комплексний підхід до вирішення проблеми перекладу ІТ-термінології має включати стандартизацію через формування термінологічної бази із перекладами, визначеннями, прикладами вживання тощо. Це дозволить майбутнім перекладачам та фахівцям користуватися узгодженими термінами і досягати кращої якості комунікації.

Отже, функціональний аспект перекладу термінології проєктного менеджменту вимагає від перекладача постійно тримати в полі зору питання: «Чи зрозуміє цільовий читач цей термін і цю фразу так, як задумано? Чи не потрібне додаткове пояснення чи адаптація?» І відповідно коригувати стратегії. В ідеалі, перекладач поєднує лексико-граматичні трансформації з функціональним підходом: наприклад, застосовує кальку, але якщо є ризик непорозуміння – додає пояснення; залишає запозичення, але у примітці надає коротку довідку; вводить новий український термін, але переконується, що його значення прозоре з контексту або визначення. Тільки такий збалансований підхід забезпечує адекватність перекладу, тобто його відповідність і вихідному змісту, і потребам отримувача перекладу.

**Висновки та перспективи.** Переклад термінології проєктного менеджменту у сфері інформаційних технологій є багатогранним завданням, що поєднує лінгвістичні трансформації з врахуванням комунікативної функції.

Основні виклики перекладу ІТ-термінології пов'язані з відсутністю прямих відповідників у цільовій мові, необхідністю вибору між кількома можливими перекладами, а також із великою кількістю англomовних аббревіатур і скорочень. Перекладачі стикаються з труднощами пошуку еквівалентів для нових або вузькоспеціальних термінів та з явищем термінологічної багатозначності.

Лексико-граматичні стратегії перекладу термінів включають транскодування (транслітерацію, транскрипцію), калькування, еквівалентний переклад, описовий переклад, граматичні перебудови (зміна частини мови, порядку слів), модуляцію значення та інші перекладацькі трансформації. Вибір залежить від характеру терміна та наявності усталених відповідників. Дослідження показують, що в українській практиці перекладу ІТ-термінів найбільш уживаними є запозичення/транслітерація, калька, а також використання наявних аналогів. Для термінів проєктного менеджменту це підтверджується прикладами: частина з них перекладається калькою (*критичний шлях*), частина – описово (*зацікавлена сторона*), частина запозичується (*скрам*, *спринт*).

Функціональний аспект перекладу є не менш важливим за формальний. Перекладач має враховувати цільову аудиторію і призначення тексту при виборі стратегії. Якщо текст для фахівців – допустимо залишити більше іншомовних термінів, дотримуючись міжнародної термінології. Якщо для ширшої аудиторії – необхідно додавати пояснення або використовувати зрозуміліші українські еквіваленти. Принцип динамічної еквівалентності (рівний ефект на читача) вимагає іноді пожертвувати буквалізмом на користь ясності. Зрештою, найвищим пріоритетом є адекватна передача змісту терміна у тій формі, яка є зрозумілою і природною для цільової аудиторії.

Одним із перспективних напрямів, що впливає з проведеного огляду, є необхідність стандартизації української термінології в сфері ІТ та управління проєктами. Повторювані терміни повинні перекладатися послідовно в межах тексту і бажано – у межах галузі. Формування галузевого глосарія або термінологічної бази (національної чи корпоративної) суттєво полегшить працю перекладачів і уніфікує комунікацію. Така база має містити узгоджені переклади, визначення, приклади вживання – і регулярно оновлюватися з появою нових термінів. Це завдання потребує координації зусиль лінгвістів та фахівців з ІТ, але його вирішення піднесе якість перекладів і сприятиме розвитку української науково-технічної мови.



Загалом, переклад термінології проєктного менеджменту в ІТ-сфері є показовим прикладом галузі, в якій перетинаються лінгвістичні, професійні та прагматичні чинники: дотримання мовної норми, відповідність галузевим стандартам і забезпечення доступності сприйняття для цільової аудиторії. Ефективна перекладацька стратегія в цьому контексті має поєднувати семантичну точність з дотриманням норм української науково-технічної мови, водночас орієнтуючись на функціональну адекватність – тобто здатність передавати зміст у спосіб, який є зрозумілим, доцільним і релевантним для користувача перекладеного тексту.

Дотримання принципів функціонального підходу в поєднанні з володінням сучасними теоретичними моделями термінологічного перекладу та практичними навичками адаптації термінів створює підґрунтя для якісного, цілісного й професійно релевантного перекладу. Це,

у свою чергу, сприяє посиленню термінологічної узгодженості та розвитку української мови як повноцінного інструмента фахової комунікації у сфері інформаційних технологій.

Перспективами подальших досліджень є більш глибоке емпіричне вивчення перекладацьких рішень щодо конкретних термінів проєктного менеджменту. Корисним було б проаналізувати корпус перекладів (напр. українські версії документації з управління проєктами) для виявлення статистично домінуючих відповідей і оцінки їх зрозумілості для користувачів. Також актуальним є дослідження впливу новітніх технологій – зокрема систем машинного перекладу та CAT-інструментів – на переклад термінології. Попри те, що автоматичний переклад все ще поступається людині у точності термінів, його розвиток (з урахуванням термінологічних модулів і глосаріїв) може прискорити перекладацький процес і підвищити узгодженість термінології.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3<sup>rd</sup> ed. London : Routledge, 2018. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315619187>.
2. Byrne, J. *Usability Strategies for Translating Technical Documentation*. Dordrecht: Springer. Chapter 1 ("A Communicative Service"). 2006. С. 11. URL: [https://link.springer.com/chapter/10.1007/1-4020-4653-7\\_1](https://link.springer.com/chapter/10.1007/1-4020-4653-7_1)
3. Chauke L. A comparative study that investigates the treatment of technical terms, acronyms and numbers in a Tsonga technical target text // *Literator*. 2021. Vol. 42, № 1. DOI: <https://doi.org/10.4102/lit.v42i1.1703>.
4. Cherneha D., Turyшева O., Dzykovych O. IT terminology: Translation challenges and prospects // *Advanced Linguistics*. 2024. № 14. С. 165–170. DOI: <https://doi.org/10.20535/2024.14.314085>.
5. Tatsenko N., Orol V. Translation features of modern IT terminology from English into Ukrainian // *Filologichni Traktaty*. 2021. Vol. 13, № 2. С. 75–81. DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13\(2\)-8](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13(2)-8).
6. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. 1<sup>st</sup> ed. London : Routledge, 1994. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203360064>.

#### REFERENCES

1. Baker, M. (2018). In Other Words: A Coursebook on Translation (3<sup>rd</sup> ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315619187>
2. Byrne, J. (2006). *Usability Strategies for Translating Technical Documentation*. Dordrecht: Springer. Chapter 1 ("A Communicative Service"), p. 11. [https://link.springer.com/chapter/10.1007/1-4020-4653-7\\_1](https://link.springer.com/chapter/10.1007/1-4020-4653-7_1)
3. Chauke, L. (2021). A comparative study that investigates the treatment of technical terms, acronyms and numbers in a Tsonga technical target text. *Literator*, 42(1). <https://doi.org/10.4102/lit.v42i1.1703>
4. Cherneha, D., Turyшева, O., & Dzykovych, O. (2024). It terminology: Translation challenges and prospects. *Advanced Linguistics*, (14), 165–170. <https://doi.org/10.20535/2024.14.314085>
5. Tatsenko, N., & Orol, V. (2021). Translation features of modern IT terminology from English into Ukrainian. *Filologichni Traktaty*, 13(2), 75–81. [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13\(2\)-8](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13(2)-8)
6. Venuti, L. (1994). *The Translator's Invisibility: A History of Translation* (1<sup>st</sup> ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203360064>

## TRANSLATION STRATEGIES OF PROJECT MANAGEMENT TERMINOLOGY IN THE IT FIELD: LEXICAL-GRAMMATICAL AND FUNCTIONAL ASPECTS

**Lysychenko Oleksandr Bohdanovych**

*Postgraduate Student at the Department of Theory  
and Practice of Translation from English  
Kyiv National Linguistic University  
73, Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine*

*In the field of information technology and project management, rapid development leads to the constant emergence of new terms, most of which originate from the English language. This presents significant challenges for Ukrainian translators, as many of these terms do not have established equivalents in Ukrainian. The lack of standardization, ambiguity in translation, and stylistic inconsistencies can result in misunderstandings within the professional environment. The relevance of this research stems from the need to develop effective translation strategies that combine terminological accuracy with accessibility for Ukrainian audiences. Scholarly literature outlines two main approaches to translating IT terminology: the formal-lexical approach and the functional approach. The first includes methods such as transliteration, calquing, equivalent translation, descriptive translation, modulation, and grammatical transformations. The second is based on adapting the translation to the needs of the target audience and the genre of the text. For example, in highly specialized documents, it is acceptable to use loanwords or international abbreviations without translation. Conversely, in educational or popular texts, it is advisable to provide explanations, expand terms, or create Ukrainian equivalents. The challenges of translating IT terms are often linked to the polysemy of terms, the specificity of abbreviations, and the absence of standardized equivalents. Researchers note that translators usually choose between direct borrowing (possibly with an explanation), calquing, or coining Ukrainian equivalents, depending on what is more understandable for the reader. Special attention should be paid to consistency within a single text, as this ensures clarity and builds the reader's trust. To achieve such consistency, it is recommended to create glossaries, terminology databases, and other tools for unifying terms. The functional aspect of translation determines how effectively not only the meaning of the term is conveyed, but also its intended impact on the target audience. Therefore, the choice between borrowing and translation should be based on communicative appropriateness. Translators must consider the reader's level of expertise, the context, and the purpose of the text. This enables the creation of a translation that is both accurate and accessible. Thus, translating project management terminology in the IT domain is not only a linguistic task, but also a communicative one. Its successful implementation depends on the integration of lexical and grammatical strategies with a function-oriented approach, as well as the standardization of terms and the development of appropriate translation support infrastructure.*

**Keywords:** *terminology translation, information technology, project management, lexical-grammatical transformations, functional equivalence, terminology standardization.*